

Švédsko. Druhá světová válka.
Celý svět bojuje se zlem.
Dva lidé bojují za dobro.

ELISABET
NEMERTO VÁ
ČAS VLKŮ

ELISABET
NEMERTO VÁ
ČAS VLKŮ

Elisabet Nemertová

Čas vlků

Ze švédského originálu *Vargarnas Tid* vydaného nakladatelstvím Forum v roce 2016 přeložil Jan Marek Šík.

Jazyková redakce Marie Voslářová

Odborná redakce Martin Vondrášek

Sazba a grafická úprava Vojtěch Kočí

Odpovědná redaktorka Marie Hajdová

Vydala GRADA Publishing, a.s., pod značkou COSMOPOLIS

U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 7010. publikaci.

První vydání, Praha 2018, 360 stran

Vytiskl Finidr.

Copyright © Elisabet Nemert, 2016

First published by Forum Bokförlag, Stockholm, Sweden.

Published in the Czech language by arrangement with Bonnier Rights, Stockholm, Sweden and PLIMA d.o.o.

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2018

Translation © Jan-Marek Šík, 2018

ISBN 978-80-271-2175-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-0782-7 (print)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

*Památce mých rodičů,
Ragnara a Elidy,
a mé tchyně Gertrud*

*„Máte nepřátele? Výborně.
To znamená, že jste si nejméně
jednou v životě stáli za svým.“*

WINSTON CHURCHILL

Kapitola 1

Měsíc rozléval chladné stříbrné světlo po pustých horských planinách pokrytých sněhem.

Bílá vlčice těžce funěla námahou; při honbě za kořistí urazila dlouhou cestu. Teritorium stále rostoucí smečce přestávalo stačit a ona jako vůdčí samice měla za úkol pokusit se najít nová loviště. Její dlouhá pouť ale vyšla naprázdno. Ať se vypravila jakýmkoli směrem, všude narážela na jiné vlky, všechny připravené bit se za právo na svá území. A krveprolití bylo to poslední, co své smečce přála.

Když dorazila na kopec, který tvořil hranice jejího revíru, zastavila se. Zvedla hlavu k měsíci a z hrdla jí vyšel pozdrav určený vlastní smečce. Cítila, jak mláďata, která nosí, prudce kopou. Toužila dostat se ven.

Najednou si připadala neskutečně unaveně a smutně. Nesplnila svůj úkol, ale nehodlala to vzdát. Měla odpovědnost za potravu a budoucnost jich všech. Ale teď si její tělo potřebovalo odpočinout a její nitro toužilo po blízkosti vůdce smečky a jejich odrůstajících mláďat.

Výčerpaně pokračovala v cestě a důvěrně známé oblasti jako by ji vítaly. Náhlý poryv větru kolem ní roztančil lehký sněhový poprašek, ze kterého se ve vzduchu vytvořily jemné bílé závoje. Ale vítr s sebou taky přinášel zprávu, varování tak temné a zlověstné, že jí krev ztuhla v žilách. Byl v něm cítit dusivý pach krve.

Bílá vlčice se zastavila a nasála poselství větru. Dolehl na ni smutek, těžký a dusivý.

Matným pohledem pozorovala velký balvan, který vyznačoval místo, kde sídlí smečka.

At už ji čekalo cokoli zlého, chtěla se tomu postavit společně se svými blízkými.

Obešla kámen. To, co spatřila, bylo tak kruté, že tomu odmítala uvěřit.

Smečka, její smečka, stála v půlkruhu a před ní se zhmotnilo samo zlo v podobě ohromného cizího vlka. Nebylo to však toto stvoření, co jí zlomilo srdce, ale zkrvavená, roztrhaná těla tří mláďat a jejich otce, bývalého vůdce smečky. Těch, kdo byli smyslem jejího života.

Vydralo se z ní zavytí naplněné bezbřehým zármutkem a vystoupalo k stříbrnému měsíci. Cizí vlk se na ni rychlostí blesku obrátil a vycenil zuby.

Vzduchem se neslo přidušené, hrozivé vrčení mnoha hrdel.

Co se stalo během té krátké doby, kdy byla pryč? Jak je možné, že se proti ní smečka obrátila, že se z ní stali její nepřátelé? Vidí v jejich očích nenávist, nebo to snad je strach?

Cizí vlk pomalu vykročil vpřed a ona v jeho planoucích očích spatřila vlastní smrt. Necítila hrůzu; to nejcennější v jejím životě leželo před ní na zemi roztrhané na kusy. Smrt jí mohla přinést jenom vysvobození od nepředstavitelného zármutku.

Bílá vlčice zavřela oči a připravila se na věčný spánek. Najednou ji ale prudký pohyb, několik kopnutí plných síly, pozdrav od života samého, donutil oči znovu otevřít. Na nočním nebi se jako by odnikud objevila ohromná černá mračna, zakryla měsíc i hvězdy a planina se ponořila do tmy. Prohnal se kolem nich silný poryv větru a rozvířil sněh.

Bílá vlčice několika mohutnými skoky zmizela ve sněhovém víru. V uších se jí ozývalo bušení srdcí jejich nenarozených mláďat a naplňovalo jí údy silou.

Utíkala k jihu, k oblastem obývaným lidmi.

Kapitola 2

Rytmické nárazy vlaku o koleje, všeprostupující vůně kouře z doutníků, krajina ubíhající za okny. Muž na protějším sedadle, který na ni vlezle zíral, maminka se dvěma dětmi, která se své ratolesti marně snažila donutit sedět v klidu, postarší dáma ve fialovém klobouku a kabátu s perským límcem, nelibě špulící rty nad nespoutanou dětskou radostí ze života. Vzduch v kupé jí připadal těžký, přesycený pachy a pocity, a když vlak zastavil na nádraží v Södertälje, Magdalena si ulehčeně vydechla. Muž, který na ni celou dobu hleděl, vystupoval, a než se se zavazadlem vyštrachal z kupé, vyslal k ní úsměv. Místo něho se objevily dvě mladé ženy s barety na stranu a vlasy sestříhanými na naprosto stejné mikádo, oblečené do krátkých sak a dlouhých kalhot přesně podle poslední módy. Ještě chvíli studovaly jízdenky a pak si zabraly místo v kupé. Přinesly s sebou čerstvý vzduch a kufry z tmavě hnědé kůže, které se jim podařilo s jistou námahou umístit nahoru na polici pro zavazadla.

Vlak se s trhnutím rozjel. Magdalena byla vděčná za místo u okna. Na stoleček před sebou si rozložila sáček s jídlem. Obložené chleby s játrovou paštikou a kyselými okurkami, sýrem, uzenou šunkou a pak taky skleněnou lahev s mlékem. Úplně na dně tašky objevila čokoládový dortík. Usmála se. Mléčná čokoláda s vlaškými ořechy, pozdrav od bratra.

Když pokládala onu pochoutku na stolek, zachytila koutkem oka pohledy dětí. Čokoláda byla luxusní zboží, které si většina lidí nemohla ani zdaleka dovolit.

„Možná by dětem přišel k chuti?“

Magdalena nabídla dortík jejich matce a ta celá zrudla.

„To by od vás bylo až příliš laskavé!“

„To je v pořádku. Máte přece rádi čokoládu?“

Děti, dva kluci ve věku asi čtyř pěti let, dychtivě přikývli. Nespouštěli z dortíku oči.

Magdalena se pustila do připravených obložených chlebů a hleděla z okna na södermanlandskou krajinu. Trasu už projížděla tolikrát, že znala každý dům, každé třpytící se jezírko, každé širé pole a louku.

Na stanici Järna si matka a chlapci posbírali zavazadla a s úsměvem a poděkováním vystoupili z vozu.

„Příští stanice Mölnbo, následuje Gnesta.“

Průvodčí strčil hlavu do kupé a Magdalena znervózněla tak, že se jí udělalo nevolno. Pokusila se uklidnit, opakovala si, že dnes v Gnestě vystupovat nebude, dnes je přece na cestě do Mellösy, do domu svého dětství. S bratrem ale obdrželi pozvání do Gnesty, k Rytterholmovým na zámek Södertuna, na sobotní večer o Velikonocích, a do té doby by se měla svého hluboce zakořeněného pocitu podřadnosti, obdivu k „lepšími lidem“, zbavit. Děti chalupníka Liljedahla hosty u vyšší třídy! Před očima jí vyvstal vrásčitý obličej její matky a její zbitý, zlomený pohled. Stáhl se jí žaludek. Pohledem hledala svůj hnědý odřený kufr nahoře na polici. Tam, pečlivě složené a zabalené v hedvábném papíře, ležely krásné modré šaty, které budou během velikonoční večere její ochranou a přestrojením.

Nechápu, čeho se bojíš, Magdaleno. Slyšela ve svém nitru bratrův hlas a viděla Nilsův energický obličej plný síly, jeho jiskřivé oči a ústa roztažená do úsměvu. Rytterholmovi jsou lidi jako ty a já. Jedí, spí, milují a trpí přesně jako my. Jediný rozdíl je ten, že oni pláčou na zámku, kdežto ty a já jsme jako malí plakali v chudém domku. Ale věř mi, sestřičko, když ti říkám, že jejich slzy jsou stejně slané jako naše. A potřebuju, abys mi na Södertuně

dělala společnost. Samozřejmě znám spoustu dam, ale tahle záležitost je pro naše obchody velice důležitá a ty se pro ni hodíš nejlíp.

Magdalena cítila, jak nervozita ustupuje, a jako vždy byla ohromená bratrovým sebevědomím a důvěrou ve vlastní schopnosti.

„Ty šaty ti padnou skvěle,“ konstatoval Nils.

Děkuju pěkně, kdyby jen věděl, kolik bezesných nocí ji tahle veličnoční večere stála!

Vlak vjel na nádraží v Gnestě. Magdaleně připadalo, že na ni velká budova pohrdavě shlíží. Postarší dáma ve fialovém klobouku a perském límci vyplula z kupé. Magdalena viděla, jak se nějaký muž v uniformě a s šepicí v ruce, stojící dole na perónu, před perským límcem uctivě uklání.

Do kupé se nahrnula skupinka rozdivočelých skautů spolu s vedoucím. Hned jak se vlak se strašlivým zaskřípěním rozjel, odehaly jejich veselé hlasy její trudnomyslnost. Domy nechali rychle za sebou a brzy měli kolem sebe jenom les a otevřenou zemědělskou krajinu. Byl duben a zima už protentokrát pustila přírodu ze svého sevření. Jen na severních svazích mezi kmeny stromů stále ještě probleskovaly bílé sněhové skvrny. Nadskočila leknutím, když jedna z nich najednou ožila a namáhavě se pohnula vpřed. Obrovský sněhobílý pes. Protože co jiného než pes by se taky toulalo u okraje lesa, úplně u kolejí? Několik úderů srdce a vlak už si to burácel dál, zvíře jí zmizelo z očí. Ale v tom jediném prchavém okamžiku se jejich pohledy setkaly a Magdalenu to naplnilo smutkem tak hlubokým a mučivým, až jí připadalo, že už se nikdy nebude moct z ničeho radovat. Cítila, jak se chvěje po celém těle.

„Stalo se něco? Je vám dobře?“

Skautský vedoucí, muž ve středním věku, ji držel za paži a ustaraně se na ni díval.

Smutek zmizel a Magdalena se vrátila do reality.

„Děkuju, nic mi není, jenom se mi trochu zatočila hlava. Asi jsem poslední dobou moc pracovala a málo spala.“

Cítila, že rudne, jak kvůli své lži, tak kvůli tomu, že na sebe upoutala pozornost spolucestujících.

„Přistoupil někdo?“

Průvodčí vkročil do kupé, začal kleštěmi označovat jízdenky a pozornost všech se přesunula na něho. Magdalena si oddechla.

Než vlak zastavil ve stanici Stjärnhov, zorné pole jí vyplnila modrá hladina jezera Båven.

Teď už to není daleko do Flenu, kde vystupuje. Už jenom dvě zastávky, Sparreholm a Skebokvarn. Rychle se podívala na hodinky, půl dvanácté. Ve Flenu bude mít dost času na to, aby koupila květiny, než bude pokračovat motorovým vlakem do Mellösy.

Doufala, že v květinářství na ulici Kungsvägen sežene narcisy, dlouho vydrží a nevadí jim chladné noci. Rozzáří hroby rodičů, sourozenců i strýce a přivítají jaro. Z kabelky vytáhla pero a poznámkový blok. Chtěla si napsat seznam zboží, které nakoupí u hokynáře Gustavssona v Mellöse. Nepotřebovala toho moc, bratr se chystal jako obvykle přijet se zásobou jídla. Do té doby ale ještě pár dní zbývalo a ona je měla strávit o samotě v domě svého dětství, kterému se říkalo Malý Skogstorp. Klidné chvíle, během kterých jí jedinou společností budou dělat vlastní vzpomínky. Těšila se na to. Bude to jako dopsat knihu. V posledních letech se toho v jejím i bratrově životě stalo nepochopitelně mnoho. Skutečně se potřebovala vrátit domů na Malý Skogstorp, aby opět navázala kontakt se svými kořeny a ve svém novém životě ve Stockholmu úplně neztratila pevnou půdu pod nohama.

Když vlak zastavil na nádraží ve Flenu, čekala už Magdalena u dveří a pevně svírala kufr. Menší zpoždění na trati způsobilo, že pokud chtěla stihnout vlak do Mellösy, musela si s nákupem květin pospíšet.

Kufr si nechala v úschovně v nádražní budově a chvátala do květinářství na ulici Kungsvägen. K její velké radosti narcisy měli a koupila jich velkou kyticí. Stále se ještě musela podívat nad tím, že si to může dovolit, že nemusí otáčet každou korunu, každé öre. V duchu se ptala sama sebe, jestli si na to někdy dokáže zvyknout. Chudobu dětství měla v srdci zabodnutou jako osten. Pokaždé, když si šla do obchodu koupit něco, co nesloužilo jenom k zahnání hladu či zabezpečení nejzákladnějších životních potřeb, začalo v ní nezadržitelně hlodat svědomí a zmocnil se jí pocit viny. Vnitřním zrakem spatřila znavené tváře a těla svých rodičů,

+

poznávané tvrdou prací. A slyšela matčina slova: *Nikdy se nepovyšuj, Magdaleno, a nezapomínej, že mezi lidmi jsou a budou rozdíly.*

Dobré dny se dostavily až příliš pozdě na to, aby z nich rodiče něco měli. Ale hluboko v nitru věděla, že oni i její sourozenci mají nahoře v nebi radost z toho, jak se jí a Nilsovi tady na zemi daří.

Ona i bratr sice pracovali těžce, velice těžce, ale už se nemuseli strachovat o živobytí.

Zabořila obličej do kytice, kterou nesla v náručí jako dítě, a nasála její vůni. Nehodlala se trápit špatným svědomím z toho, že chce touto květinovou nádherou zkrášlit hroby členů své rodiny. Vlak už stál u nástupiště, když se Magdalena přihnala. V běhu si vyzvedla kufr a na poslední chvíli naskočila do vagónu.

Celá zadýchaná se posadila a usmála se na pár naproti.

„Málem jsem to nestihla. Nějak jsem to špatně odhadla.“

Muž a žena přikývli v odpověď, ale pak už jen zarputile hleděli ven z okna motoráku, čímž jí dávali jasně najevo, že nemají zájem si povídat. Byla odjinud, cizáčka. Z jejího södermanlandského dialektu nezbylo nic, mluvila teď jako lidé z onoho pochybného velkoměsta. Bodlo ji z toho u srdce. Občas jí připadalo, že nemá domov. Mocht někam patřit, náležet do nějakého společenství, rodiny, k národu, to je jedna z nejmocnějších sil, které člověka pohánějí, tak o tom četla. Samozřejmě, o čem taky ona se svým hladem po vědění a touhou po vzdělání nečetla? Pochopila i to, že my lidé jsme schopni takřka jakéhokoli zla, dokážeme zapřít sami sebe, kdo jsme i co je pro nás důležité, výměnou za to, že tyto svazky neztratíme. Společenský vzestup, který ji potkal, způsobil, že se ve vlastním městě stala někým cizím a nové prostředí na ni pohlíželo jako na zbohatlici. A v mnoha ohledech se odcizila i sama sobě. Bylo to, jako by se potácela prázdným prostorem a neměla se čeho zachytit, neměla žádnou opravdovou identitu. Proto jí připadalo tak důležité vracet se v pravidelných intervalech domů na Malý Skogstorp. Tam, v domácím klidném prostředí, věděla, kdo je. Nebo ne? Nepředstavovala si jenom, že ve vzpomínkách cítí spojení mezi tím, co kdysi bylo, a tím, co je teď? Jak spolu šly dohromady vzdělaná Magdalena Liljedahlová a ta mladá

služka, kterou kdysi bývala? Tolik záviděla bratrovi, který se bez zjevné námahy dokázal cítit všude jako doma a jako by nevnímal, že se k němu okolí chová povýšeně a vysílá jeho směrem významné pohledy.

Motorový vlak se s trhnutím zastavil a Magdalena se trochu rozespale rozhlédla. Byla tak zabraná do vlastních myšlenek, že si nevšimla, že už dojeli do Mellösy.

Kvapně si posbírala věci a pospíšila si z vlaku.

„Ale, snad to není Magdalena? Že by nás poctila návštěvou?“

Výpravčí Eriksson ji pozdravil a zároveň zamával vlaječkou na strojvedoucího.

„Je to tak, strýčku Erikssone, Nils a já oslavíme Velikonoce doma na Malém Skogstorpu.“

„Tak doufejme, že bude o svátcích pěkné počasí. Trochu sluníčka a tepla po tak dlouhé zimě neuškodí.“

Eriksson pozvedl ruku k čepici a zmizel v červeném nádražním domku. Magdalena se rozhlédla. Mellösa. Kdykoli sem přijela, praštilo ji do očí, jak je městečko malé, jak se jí poté, co se přestěhovala do Stockholmu, změnila perspektiva. A přesto tu vlastně všechno zůstalo stejné. Tady, u stanice, odkud kyvadlově odjížděly vlaky s rudou do železárny v Hälleforsnäs, stál obchod s mlékem a mléčnými výrobky. Naproti se nacházela samoobsluha Konsum. Budovu navrhl vlastní architekt společnosti a byla první tohoto typu v zemi. Za Konsumem se nacházela telefonní ústředna, kde pracovala jedna Magdalenina bývalá spolužačka. A asi o sto metrů dál na ulici Stationsvägen byl Gustavssonův obchod se smíšeným zbožím, kam Magdalena teď mířila. V Mellöse měli i poštu, řezníka, uzenáře, ševce a v přestavěné kovárně trafiku, která otevřela teprve nedávno.

Když Magdalena vstupovala do obchodu Axela Gustavssona, přivítalo ji cinkání mosazného zvonečku nad dveřmi. Dalo se tu koupit všechno a ještě něco navíc. Obklopila ji důvěrně známá vůně kávy, koření, chleba, kůže, ryb, mýdla a sladkostí. Jako vždy se před pultem tísnil zástup lidí, kteří čekali, až na ně přijde řada. Selky, sedláci, děvečky, čeledínové, řemeslníci. Zнала je všechny, alespoň jménem. Usmívala se a zdravila

nalevo napravo. V očích jim četla zvědavost, ale taky jistou odtažitost. Zahanbeně si uvědomila, jak se jí ulevilo, že dnes mezi zákazníky nejsou žádní její kamarádi z dětství. Potřebovala být sama. Návštěvy u přátel a známých bude muset protentokrát odložit.

Obě prodavačky a sám obchodník Gustavsson pobíhali sem a tam mezi naplněnými policemi a obsluhovali zákazníky. Když si Gustavsson všiml Magdaleny, jeho dobrosrdečný obličej se rozzářil v širokém úsměvu.

„Kdo to poctil návštěvou můj prostinký obchod? Není to snad doktorka filozofie Magdalena Liljedahlová osobně? Nebo ses od posledka stihla stát profesorkou?“

Všichni se otočili a zírali na ni. Magdalena cítila, jak jí hoří tváře. Nejráději by se propadla do země.

Nepovyšuj se a nesnaž se být výjimečná. Matka jí ta slova vštípila velmi hluboko.

„Pojď, půjdeme ke mně do kanceláře, chci si poslechnout nejnovější zprávy o našem milém Nilsovi.“

Hokynář Gustavsson opustil své místo za pultem a ona šla poslušně za ním, doprovázená pohledy ostatních.

Kancelář Axela Gustavssona vypadala stále stejně. Každou volnou plochu pokrývaly papíry, účtenky, všemožné zboží a rozbité předměty, které marně čekaly, než je někdo opraví. Na psacím stole stála starožitná počítačka a vedle ní stejně starý psací stroj. A uprostřed té spouště čněla nádherná pokojová rostlina v květináči, kterou tam zřejmě postavila paní Gustavssonová na protest proti všeobecnému chaosu.

„Prosím, posad' se, Magdaleno.“ Gustavsson přemístil přepravku s pivem, která se z nějakého záhadného důvodu ocitla na jedné ze dvou židlí v místnosti. „Tak, poslouchám, jak si zahrává život s mým bývalým poslíčkem? Daří se mu ve velkoměstě?“

„Ano, moc. Jeho obchody s potravinami ve čtvrtích Östermalm a Södermalm si vedou skvěle. A on úplně srší nápady na různé nové projekty.“

„Aha, však jsem taky vždycky říkával, že z toho kluka něco bude.“ Gustavsson se spokojeně pousmál. „A nezapomněl, že svoji dráhu začal

právě tady. Nejednou už mě zval do Stockholmu, abych navštívil jeho obchody! Tos věděla, Magdaleno?“

„Ano, říkal mi o tom. Doufám, že se, strýčku, brzy odhodláte a přijedete za námi.“

Magdalena pohlédla na hodinky; chtěla to stihnout na hřbitov a pak domů na Malý Skogstorp, než se začne stmívat. Zůstávala ale dál způsobně sedět a poslušně odpovídala na všechny otázky o Nilsově vzrušujícím životě ve velkém městě. Když se Gustavsson konečně zvedl, potlačila ulehčený povzdech.

„No, moje milá, nedá se nic dělat. Musím teď jít zase pracovat. Tvoje kolo stojí v kůlně, kde jsi ho nechala.“

„Můžu si tady odložit kufr, abych s ním nemusela jet na hřbitov? A taky si budu potřebovat trochu nakoupit.“

„Samosebou, dej si ho sem do kanceláře, a jestli máš seznam, tak ti zboží mezitím připravím. Vždyť jsme si ani nestihli popovídat o tobě a o tom, co děláš, ale to si necháme na příště, co říkáš?“

Gustavsson odpěchal a Magdalena se sama pro sebe usmála. Moc dobře věděla, že dobráckého pana Gustavssona její akademický svět ani za mák nezajímá.

Otevřela dveře za obchodem, které vedly do zahrady Gustavssonových, a vešla do kůlny. K jejímu ulehčení to vypadalo, že pneumatiky kola jsou stále nafouknuté.

Nad Mellösou svítilo slunce a Magdalena vyjela na ulici Stationsvägen. Zastavila se na přejezdu. Kolem zrovna hřímal vlak s nákladem rudy a ona se pokoušela spočítat vagóny. Úplně stejně jako v dětství, když jela do školy stojící hned vedle hřbitova. Vlak zmizel v dálce a zbylo po něm hluboké ticho. Magdalena nasedla. Ke krásnému středověkému kostelu, který se celý bílý tyčil na kopci nad mellöským jezerem, to nebylo daleko.

Líbilo se jí, jak ji vítr laská po obličejí, jak mizí všechn neklid a úzkost. Tato cesta byla součástí jejího dětství. Dětství, které na jednu stranu působilo velmi vzdáleně, jako by se odehrálo v úplně jiné době, zároveň ale bylo všudypřítomné. Zážitky z dětství pro ni byly zdrojem síly, ale taky ohromné zranitelnosti.